

เจตคติในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี กรณีศึกษาคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Attitude towards Occupation after Graduation of Undergraduate Students: a Case Study of the Faculty of Agriculture, Chiang Mai University

สิริภัทร วังซ้าย จักรพงษ์ พวงงามชื่น* นครเรศ รังควัต และ ปิยะ พละปัญญา

Siripat Wangsay Jukkaphong Pong-ngamchuen* Nakarate Rungkawat and Piya Palapanya

สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาชนบท คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ 50290
Agricultural Extension and Rural Development, Faculty of Agricultural Production, Maejo University, Chiang Mai 50290

* Corresponding author: jukkaphong.mju@gmail.com

(Received: 4 January 2022; Revised: 2 June 2022; Accepted: 6 June 2022)

Abstract

Currently, Thailand is accelerating its development in many aspects and needs a large number of personnel as a mechanism for the country's development. New graduates are an important source of human resources for the development. Therefore, it is imperative to know the concept of graduates' careers after graduation. This research focuses on factors, attitudes, an analysis of attitude components as well as motivation guideline to motivate in occupation after graduation of agricultural students in Chiang Mai University. For data collected, 264 students were selected from 774 students of the Faculty of Agriculture by using online questionnaires. Obtained data were analyzed by descriptive and inferential statistics. The results shown that most of the samples (64.00%) were female with average age of 21.50 years old. The samples mostly (28.40%) were in the field of Animal Science and Aquaculture with 3.30 of GPA in average. Their parents were engaged in agriculture with 383,640.15 baht per year of average family income. The

samples received 32,740.53 baht per month as an allowance income from their family. They had close friends of 2.94 in average with a high level of friends' attachment (\bar{x} =4.13) and family attachment (\bar{x} =4.39). The samples had more attention on welfare benefits for themselves and their families than other work welfares. Additionally, the global trend had affected the occupation which require a higher quality of life. The overall occupational motivation (\bar{x} =4.56) and attitudes (\bar{x} =4.42) were at the highest level. An analysis of attitude components of 20 variables found the Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) and Bartlett's Test of Sphericity at 0.914 which was variable in agricultural occupation group was the most important. In terms of factor influencing student attitudes towards occupation after graduation, found 9 factors as follow: friends' attachment, close friends, family attachment, career of mother, average family income per year, average allowance income from family, work welfare for themselves and family, salary advance exams, and motivation. Hence, the policy of digital studying process for occupational promotion of student after graduation would be a guideline helping in occupational decision of agricultural students in the future.

Keywords: Attitude, occupation, components analysis, factors influencing attitudes towards occupation

บทคัดย่อ

ปัจจุบันประเทศไทยเร่งพัฒนาในหลายด้านและต้องการบุคลากรจำนวนมากเพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาประเทศ บัณฑิตจบใหม่จึงเป็นแหล่งทรัพยากรมนุษย์ในการพัฒนาที่สำคัญ ดังนั้นการทราบถึงแนวคิดในการประกอบอาชีพของบัณฑิตจึงเป็นเรื่องจำเป็น งานวิจัยจึงมุ่งเน้นไปที่การศึกษาปัจจัยต่าง ๆ เจตคติ การวิเคราะห์องค์ประกอบของเจตคติ และแนวทางในการตัดสินใจในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์จากนักศึกษาคณะเกษตรศาสตร์จำนวน 264 คน จากประชากรทั้งสิ้น 774 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 64.00 อายุเฉลี่ย 21.50 ปี ศึกษาสาขาวิชาสัตวศาสตร์และสัตว์น้ำร้อยละ 28.40 เกรดเฉลี่ยสะสมเฉลี่ย 3.30 บิดามารดาประกอบอาชีพเกษตรกรรวม รายได้เฉลี่ยของครอบครัว 383,640.15 บาทต่อปี กลุ่มตัวอย่างได้รับเงินจากครอบครัว 32,740.53 บาทต่อเดือน มีเพื่อนสนิทเฉลี่ย 2.94 คน โดยสนิทสนมกับเพื่อนในระดับมาก (\bar{x} =4.13) มีความแน่นอนต่อครอบครัวในระดับมากที่สุด (\bar{x} =4.39) การเลือกอาชีพกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญไปที่การได้รับสวัสดิการสำหรับตัวเองและครอบครัว โดยกระแสโลกส่งผลต่ออาชีพที่ต้องการ

ในเรื่องการยกระดับคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น ซึ่งมีแรงจูงใจและเจตคติในการประกอบอาชีพภาพรวมในระดับมากที่สุด (\bar{X} 4.56 และ 4.42) การวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบการตัดสินใจ 20 ตัวแปร พบค่าความผันผวน 0.914 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรด้านกลุ่มอาชีพเกษตรกรรมมีความสำคัญที่สุด ในขณะที่พบ 9 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาคือ ความสนิทสนมต่อเพื่อน จำนวนเพื่อนสนิท ความแนบแน่นต่อครอบครัว อาชีพมารดา รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อปี เงินได้ต่อเดือนจากรอบครัว สวัสดิการ การสอบเลื่อนขั้นเงินเดือน และแรงจูงใจ ดังนั้นนโยบายการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของนักศึกษาหลังสำเร็จการศึกษาก็เป็นแนวทางที่ช่วยในการตัดสินใจประกอบอาชีพของนักศึกษาเกษตรได้ในอนาคต

คำสำคัญ: เจตคติ การประกอบอาชีพ การวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในการประกอบอาชีพ

คำนำ

ประเทศไทยกำลังพัฒนาประเทศในหลายด้านอย่างเร่งด่วน เพื่อในทันท่วงทีกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลกปัจจุบัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (Poung-ngamchuen *et al.*, 2016) และวิทยาการสมัยใหม่ ดังนั้นประเทศที่กำลังพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร และประชากรภายในประเทศให้มีความรู้และสามารถปรับตัวได้ตามการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ด้วยเหตุนี้สถาบันการศึกษาจึงพยายามคิดค้นหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกเช่นกัน (จักรพงษ์ และคณะ, 2562) ทั้งนี้เพื่อผลิตบัณฑิตให้ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานที่ขาดแคลนภายในประเทศ อีกทั้งผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่หลากหลายเพื่อรองรับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนของประเทศไทยในทุก ๆ ด้าน อย่างไรก็ตามสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2563) รายงานว่าปัจจุบันมีบัณฑิตที่จบการศึกษา

และกำลังเข้าสู่ช่วงชีวิตของการทำงานจำนวนมากขึ้นทุกปี โดยเฉพาะบัณฑิตที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีจำนวนมากเกินความต้องการของตลาดแรงงานภายในประเทศ นำมาซึ่งปัญหาการว่างงานจากความไม่สอดคล้องกันระหว่างตำแหน่งงานที่ว่างกับจำนวนคนและสาขาวิชาชีพที่ตลาดแรงงานต้องการ โดยจากการสำรวจอัตราการว่างงานของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2563) พบว่าในปี 2563 มียอดบัณฑิตตกงานรวมประมาณ 500,000 คน โดยบัณฑิตที่มีงานทำแล้วคิดเป็นร้อยละ 73.76 ยังไม่มีทำงานและมีได้ศึกษาต่อคิดเป็นร้อยละ 22.62 กำลังศึกษาต่อและทำงานอยู่ร้อยละ 1.81 (วิจัยและนวัตกรรม, 2562) โดยสาขาอาชีพที่นักศึกษาจบใหม่ให้ความสนใจประกอบอาชีพมากที่สุดคือ งานในภาคธุรกิจ ภาคการผลิต วิศวกรรม และบัญชี ในขณะที่งานที่นักศึกษาจบใหม่สนใจน้อยที่สุดคือ งานบริการลูกค้า และงานการตลาด (JobThai, 2561) แต่เป็นที่น่าสังเกตว่างานภาคเกษตรกรรมซึ่งถือเป็นงานหลักของประเทศกลับมีบุคลากรลดลงอย่างต่อเนื่อง (จักรพงษ์ และคณะ, 2562)

ปัจจุบันภาคเกษตรกรรมของไทยได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) อีกทั้งผลกระทบจากสภาวะภัยแล้ง การชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563) ตลอดจนการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่รุนแรงทำให้เกิดอาชีพใหม่ ๆ ขึ้นมากมาย (ภาณุพงศ์, 2560) ที่ไม่ต้องการความรู้ความสามารถเชิงลึกทางวิชาชีพแต่อย่างใดบัณฑิตจบใหม่ด้านการเกษตรจึงยินยอมที่จะเสี่ยงสมัครงานอื่น ๆ ที่มีรายได้สูงกว่าถึงแม้จะไม่ตรงกับความรู้ความสามารถที่จบการศึกษามาก็ตาม (จักรพงษ์ และคณะ, 2562) ในขณะที่อายุเฉลี่ยของเกษตรกรไทยเพิ่มขึ้นทุกปี (พีรเดช, 2554) และจำนวนเกษตรกรลดลงทุกปีโดยปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนแรงงานในภาคเกษตรกรรมจำนวน 10.52 ล้านคน เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2562 แรงงานในภาคเกษตรกรรมมีจำนวนลดลง 60,000 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) ทางออกหนึ่งในการบรรเทาปัญหาดังกล่าวข้างต้น คือความหวังจากการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพจากสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ซึ่งถือเป็นสถาบันการศึกษาที่สามารถผลิตบัณฑิตทางด้านการเกษตรได้มากที่สุดใภาคเหนือตอนบน ดังนั้นการศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ตลอดจนเจตคติ องค์ประกอบของเจตคติ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติและแนวทางในการประกอบอาชีพของนักศึกษา คณะเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรเร่งศึกษาเพื่อบรรเทาปัญหาการประกอบอาชีพของบัณฑิตจบใหม่ให้ตรงตามสาขาที่เรียนมา

อุปกรณ์และวิธีการ

งานวิจัยเจตคติในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาควิชาคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สถานที่ ประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยประชากรในการศึกษา คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 (รหัส 62) และชั้นปีที่ 4 (รหัส 61) คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย 10 สาขาวิชา จำนวนทั้งสิ้น 774 คน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างการวิจัยจากสูตร Taro Yamane (Yamane, 1973 อ้างใน จักรพงษ์ และคณะ, 2558) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 264 คน และทำการเทียบสัดส่วนโดยใช้สูตรเทียบสัดส่วนของ Slovin (1960 อ้างใน Pong-ngamchuen and Namvises, 2012) ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละสาขาวิชา ดังรายละเอียดดังจาก Tabel 1

Table 1 Population and sample of the study

Department	Population	Sample group
1. Entomology	38	13
2. Plant Pathology	70	24
3. Agronomy	66	23
4. Horticulture	218	74
5. Soil Science and Natural Resource Management	5	2
6. Animal and Aquatic Science	224	75
7. Agricultural Extension	76	26
8. Soil science	49	17
9. Highland Agriculture and Natural Resources	20	7
10. Agriculture	8	3
Total	774	264

เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล

สืบเนื่องจากสภาวะการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) การวิจัยครั้งนี้จึงกำหนดให้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ด้วยโปรแกรม Google form เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเครื่องมือในการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคม ปัจจัยแวดล้อม และปัจจัยเชิงจิตวิทยา เป็นข้อคำถามแบบปลายเปิดและปลายปิด (Close-ended and Open-ended Questions) โดยข้อคำถามเกี่ยวกับความสนิทสนมต่อเพื่อนในชั้นเรียน ความแน่นอนต่อครอบครัว และแรงจูงใจในการเลือกประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบ 5 ระดับ ตามแบบของ Likert (1961 อ้างใน จักรพงษ์ และคณะ, 2558) โดยให้ความหมายของช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 = มีความแน่นอนมากที่สุด/สนิทสนมมากที่สุด/จูงใจมากที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 = มีความแน่นอนมาก/สนิทสนมมาก/จูงใจมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 = มีความแน่นอนปานกลาง/สนิทสนมปานกลาง/จูงใจปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 = มีความแน่นอนน้อย/สนิทสนมน้อย/จูงใจน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 = มีความแน่นอนน้อยที่สุด/สนิทสนมน้อยที่สุด/จูงใจน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับเจตคติในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการเลือกประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาใน 4 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ 1) กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม 2) กลุ่มอาชีพข้าราชการ 3) กลุ่มอาชีพพนักงานเอกชน และ 4) กลุ่มอาชีพเจ้าของธุรกิจ โดยเป็นข้อคำถามแบบ

ปลายปิด (Close-ended Questions) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบ 5 ระดับ ตามแบบของ Likert (1961 อ้างในจักรพงษ์ และคณะ, 2558) โดยให้ความหมายของช่วงคะแนนเฉลี่ยดังรายละเอียดต่อไปนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 = เห็นด้วยมากที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 = เห็นด้วยมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 = เห็นด้วยปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 = เห็นด้วยน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและความรู้สึกในการตัดสินใจประกอบอาชีพใน 4 กลุ่มอาชีพของนักศึกษาคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questions)

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสังคมศาสตร์สำเร็จรูป โดยใช้วิธีการทางสถิติดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Description Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเชิงเศรษฐกิจสังคม ปัจจัยแวดล้อม และปัจจัยเชิงจิตวิทยา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก โดยตัวแปรความสนิทสนมกับเพื่อนในชั้นเรียน ความแน่นอนต่อสมาชิกในครอบครัว แรงจูงใจ และเจตคติต่อการเลือกประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา มีการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบ 5 ระดับ

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการทางสถิติคือ Factor Analysis

ในการวิเคราะห์องค์ประกอบของเจตคติในการเลือกประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาประเภทการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อหา Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) และ Bartlett's Test of Sphericity ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในการเลือกประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา โดยกำหนดค่า Factor Loading เท่ากับ 0.500 และใช้วิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีการ Stepwise เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในการเลือกประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3. การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงเหตุผล (Rationale Content Analysis) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นและความรู้สึกในการตัดสินใจประกอบอาชีพใน 4 กลุ่มอาชีพ

ผลการวิจัยและวิจารณ์

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มตัวอย่างเจตคติในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา การวิเคราะห์องค์ประกอบเจตคติในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา และแนวทางในการตัดสินใจประกอบอาชีพของนักศึกษาดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเกือบสองในสาม (ร้อยละ 64) เป็นเพศหญิงมีอายุเฉลี่ย 21.50 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 56.40) กำลังศึกษาอยู่ในสาขาวิชาสัตวศาสตร์และสัตว์น้ำ โดยมีเกรดเฉลี่ย

เท่ากับ 3.30 บิตาและมารดาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพหลักทางการเกษตร ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของจักรพงษ์ และคณะ (2562) เรื่องเหตุจูงใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในจบการศึกษาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพบว่า อาชีพของบิดามารดานั้นมีผลต่อการเลือกประกอบอาชีพของนักศึกษาเกษตรเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าอาชีพบิดาและมารดาของนักศึกษาอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของนักศึกษาเพื่อดำเนินรอยตามหรือรับมรดกอาชีพของครอบครัวดั้งเดิม เช่นเดียวกับการศึกษาของสุนันทา (2664) ซึ่งพบว่าบิดาและมารดาของกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด และมีผลต่อการเลือกประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาเช่นกัน โดยกลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยของครอบครัว 383,640.15 บาท/ปี และได้รับเงินได้จากครอบครัวต่อเดือนเฉลี่ย 32,740.53 บาท ซึ่งใกล้เคียงกับรายได้เฉลี่ยของประชากรภาคเหนือประจำปี พ.ศ. 2563 จำนวน 46,737.84 บาท (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) เป็นรายได้ที่มาจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และนักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีเพื่อนสนิทเฉลี่ย 2.94 คน มีความสนิทสนมกับเพื่อนในชั้นเรียน ความแนบแน่นต่อครอบครัว และมีแรงจูงใจในการประกอบอาชีพในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.13$ $\bar{X}=4.39$ และ $\bar{X}=4.56$ ตามลำดับ)

จากข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างข้างต้นสรุปได้ว่าข้อมูลพื้นฐานบางประการมีส่วนสนับสนุนในการเลือกประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา เช่น อาชีพบิดามารดา รายได้จากการทำงานเกษตรของครอบครัวเฉลี่ยต่อปี ตลอดจนความ

แนบแน่นต่อสมาชิกในครอบครัว การมีเพื่อนสนิท รวมทั้งแรงจูงใจอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกที่อาจเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดเจตคติที่ดีในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาในแต่ละกลุ่มอาชีพก็เป็นได้

เจตคติในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

จากข้อมูลใน Table 2 พบว่าเจตคติในการประกอบอาชีพของนักศึกษาหลังสำเร็จการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าเจตคติในการประกอบอาชีพของกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม ($\bar{X}=4.42$) และกลุ่มอาชีพเจ้าของธุรกิจ ($\bar{X}=4.43$) อยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่เจตคติในการประกอบอาชีพกลุ่มอาชีพข้าราชการ ($\bar{X}=4.18$) และกลุ่มอาชีพพนักงานเอกชน ($\bar{X}=4.05$) อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของจักรพงษ์ และคณะ (2562) ซึ่งพบว่ากระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ความเจริญทางเทคโนโลยี และรายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นเหตุจูงใจในการประกอบอาชีพของนักศึกษาในระดับมาก ในขณะที่การศึกษาของสุนันทา และคณะ (2564) ได้สนับสนุนผลการวิจัยนี้ในประเด็นการวิเคราะห์องค์ประกอบในการตัดสินใจประกอบอาชีพเกษตรกรรมหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาเกษตรใน 4 ประเด็นหลัก ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ได้แก่ ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเกษตร รายได้จากอาชีพเกษตรกรรมความหลากหลายของช่องทางการจัดจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร และด้านการเป็นผู้ประกอบการทางการเกษตร

Table 2 Level of occupational attitude after graduation of agricultural students

Occupational group	\bar{x}	SD	Level of occupational attitude
1. Agricultural occupational group	4.42	.715	Highest
2. Civil servant group	4.18	.819	High
3. Private employee group	4.05	.839	High
4. Entrepreneurship	4.43	.747	Highest
Total	4.38	.780	High

การวิเคราะห์องค์ประกอบของเจตคติในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามใน 4 กลุ่มอาชีพ จำนวน 20 ข้อคำถาม โดยใช้ค่า Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) และ Bartlett's Test of Sphericity พบว่า ค่า KMO มีค่าเท่ากับ 0.914 แสดงให้เห็นว่า ข้อมูลชุดนี้มีความเหมาะสมในการใช้เทคนิค Factor Analysis อยู่ในเกณฑ์ดีมาก (Kaiser and Rice, 1974) และ Bartlett's Test of Sphericity

ค่าสถิติทดสอบ Chi-square เท่ากับ 4149.571 และค่า p-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 โดยพบ 1 ข้อคำถามในกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม คือ “การเป็นอาชีพที่ได้รับผลกระทบจากสภาวะเศรษฐกิจค่อนข้างน้อย” มีค่า Factor Rotation ต่ำกว่า 0.05 ที่กำหนดไว้ และมีการหมุนแกนปัจจัยจากข้อคำถามกลุ่มอาชีพเกษตรกรรมไปสู่กลุ่มอาชีพพนักงานเอกชน จึงทำให้ทั้ง 20 ข้อคำถาม มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งมีความเหมาะสมในการใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไป (Table 3)

Table 3 Investigation of suitability by values Kasier-Meyer-Olkin (KMO) and Bartlett's Test of Sphericity

Elements of Attitude	KMO	Chi-square	df	p-value
20 Variables	0.914	4149.571	190	0.000**

Legend: * p < 0.05 **p < 0.01

Table 4 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบใน 4 กลุ่มอาชีพ ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigen Values) ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Accumulative Percentage of Variance) ของเจตคติในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่าองค์ประกอบที่มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigen Values) มากกว่า 1 ขึ้นไป มีจำนวน 4 ค่า แสดงว่าตัวแปร

ที่เกี่ยวข้องกับเจตคติในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ใน 4 กลุ่มอาชีพ จัดได้เป็น 4 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาค่าร้อยละของความแปรปรวนและค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน ทั้ง 4 องค์ประกอบ สามารถอธิบายเจตคติในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ใน 4 กลุ่มอาชีพได้ร้อยละ 73.360

Table 4 Eigen Values, Percentage of Variance, and Accumulative Percentage of Variance

Components	Eigen Values	Percentage of Variance	Accumulative Percentage of Variance	Variable in composition
Agricultural occupational group	9.352	46.759	46.759	4
Civil servant group	2.423	12.117	58.876	5
Private employee group	1.841	9.206	68.082	6
Entrepreneurship	1.056	5.278	73.360	5

อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นถึงผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบทั้ง 4 กลุ่มอาชีพ รวม 20 ข้อคำถามของเจตคติในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่าองค์ประกอบกลุ่มอาชีพเกษตรกรรมมีความสำคัญเป็นอันดับแรก (ร้อยละของความแปรปรวน เท่ากับ 46.759) รองลงมาคือ กลุ่มอาชีพข้าราชการโดยมีค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 12.117 กลุ่มอาชีพพนักงานเอกชนโดยพบว่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 9.206 และกลุ่มอาชีพเจ้าของธุรกิจมีความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย (ร้อยละของ

ความแปรปรวน เท่ากับ 5.278) เป็นที่น่าสังเกตว่าจากการหมุนแกนปัจจัยส่งผลต่อการลดลงของข้อคำถามกลุ่มอาชีพเกษตรกรรมเหลือ 4 ข้อคำถาม และการเพิ่มขึ้นของข้อคำถามของกลุ่มอาชีพพนักงานเอกชนเป็น 6 ข้อคำถาม ในขณะที่กลุ่มอาชีพข้าราชการและกลุ่มอาชีพเจ้าของธุรกิจยังคงประกอบไปด้วยข้อคำถาม 5 ข้อเท่าเดิมโดยสามารถแสดงภาพรวมของการวิเคราะห์องค์ประกอบในรูปแบบของโมเดล คือ รูปแบบองค์ประกอบของเจตคติในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ดัง Figure 1

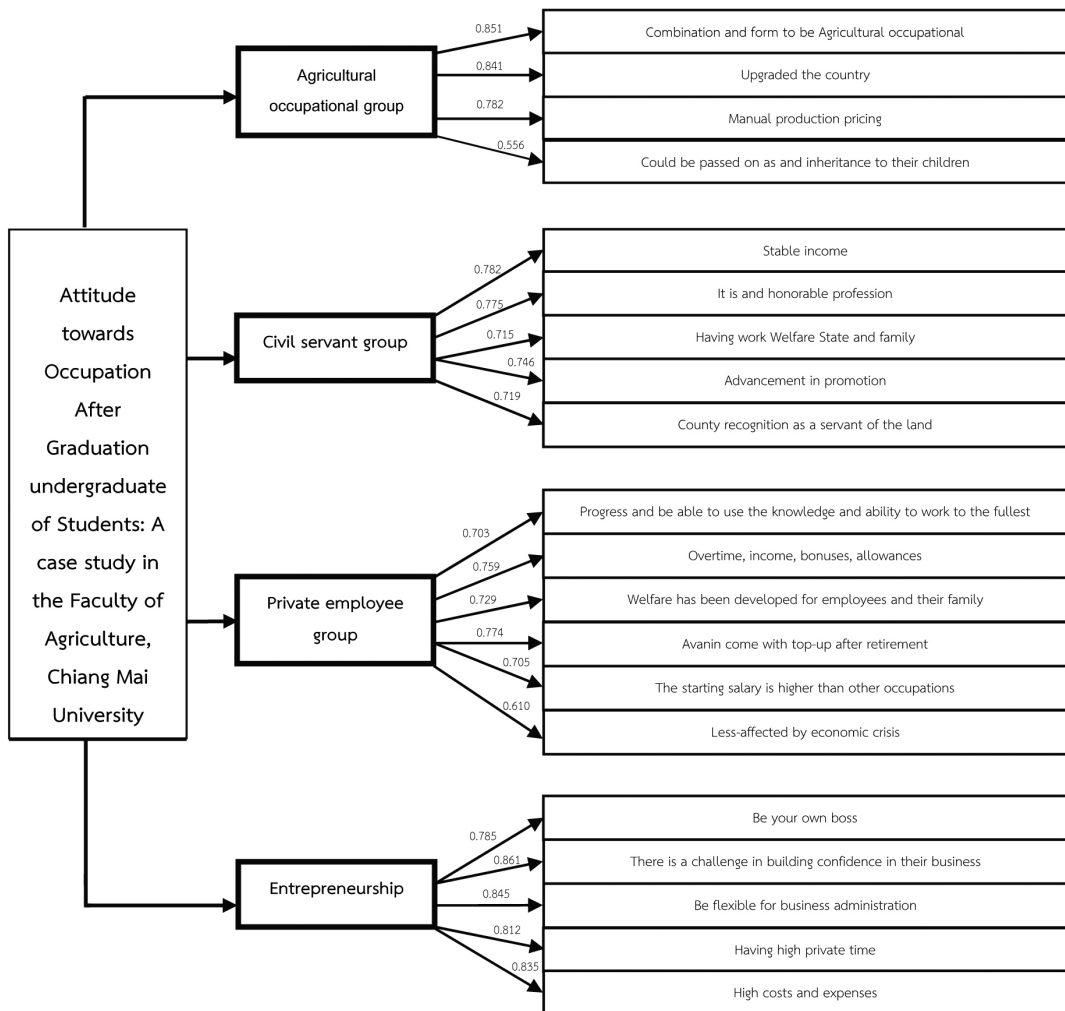

Figure 1 Factor of attitude towards occupation after graduation of students in the faculty of agriculture, Chiangmai University

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในการประกอบอาชีพ หลังสำเร็จการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

จากข้อมูลใน Table 5 พบ 9 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ความสนิทสนมต่อเพื่อนในชั้นเรียน จำนวนเพื่อนสนิท ความแนบแน่นต่อสมาชิก

ในครอบครัว อาชีพมารดา รายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัว เงินได้เฉลี่ยต่อเดือนจากครอบครัว การได้รับสวัสดิการจากหน่วยงาน การสอบเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือน และแรงจูงใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยปัจจัยเชิงเศรษฐกิจสังคมเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุดในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาเกษตร

Table 5 Factors influencing occupation attitude after graduation of agricultural students

Variables	Correlation Coefficient				
	Agricultural occupational	Civil servant	Private employee	Entrepreneurship	Total
Gender	.141*	.031	-.012	.048	.046
Age	-.146*	-.014	.019	-.028	-.049
GPA	.112	-.046	-.128*	.072	-.005
Friends' attachment	.395**	.491**	.598**	.284**	.566**
Close friends	-.029	.184**	.247**	.115	.171**
Family average	.376**	.435**	.500**	.322**	.520**
Occupation of father	-.007	.109	.124*	.079	.107
Occupation of mother	-.150*	-.138*	-.164**	-.158*	-.195**
Average income of family	-.236**	-.297**	-.394**	-.092	-.329**
Average allowance income from family	-.293**	-.345**	-.410**	-.100	-.369**
Their own work welfare and family	.182**	.054	.145*	.028	.127*
Exam for promotion	.118	.078	.152*	-.068	.103
Non-exam for promotion	.017	-.044	-.076	.173**	-.001
Salary deferral level exam	.128*	.120	.176**	-.007	.160**
Contract for 5 years or 10 years	.128*	-.040	-.068	.040	.007
Entering into the high society	.085	-.007	-.127*	.033	.078
No LGBTQ deprivation	.047	-.047	-.039	.131*	.001
Occupational motivation	.519**	.459**	.408**	.421**	.569**

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในการเลือกประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาเกษตร พบว่าความสัมพันธ์ต่อเพื่อนในชั้นเรียนและความแนบแน่นต่อสมาชิกในครอบครัวมีอิทธิพลต่อเจตคติในการเลือกประกอบอาชีพทั้ง 4 กลุ่มอาชีพ กล่าวคือความแนบแน่นของสมาชิกในครอบครัวที่ดีก่อให้เกิดความไว้วางใจต่อกัน กลุ่มตัวอย่างสามารถปรึกษาปัญหาต่าง ๆ กับครอบครัวได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา โดยผลการศึกษานี้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของ Siriwan *et al.* (2020) เรื่องการ

พัฒนาทัศนคติชีวิตความสำเร็จอย่างยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ซึ่งพบว่าสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความเชื่อใจกัน สนับสนุนซึ่งกันและกันในการดำเนินกิจกรรม มีการเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และการให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงานของสมาชิกส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานร่วมกันภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ในขณะที่การศึกษาของ กวินรัตน์ และคณะ (2560) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อสัมพันธภาพในครอบครัวไทย พบว่าสมาชิกครอบครัวใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันอีกทั้งยังมีการพูดคุย ปรึกษาหารือ ตัดสินใจ

เรื่องที่สำคัญต่าง ๆ ร่วมกันแสดงออกซึ่งความรัก ความเอื้ออาทรต่อกัน โดยอาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์สนมกันและความแนบแน่นที่ดีของสมาชิกในครอบครัวร่วมกันนั้นจะส่งผลต่อการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาถึงโอกาสและความก้าวหน้าในการเลือกประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาเกษตรพบว่า นักศึกษาเกษตรให้ความสำคัญของโอกาสในการได้รับสวัสดิการสำหรับตนเอง โอกาสในการสอบเพื่อเลื่อนตำแหน่งและเลื่อนขั้นเงินเดือนก่อนที่จะตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา อีกทั้งยังพิจารณาถึงการเข้าถึงสังคมที่ดีและไม่ปิดกั้นความหลากหลายทางเพศในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา ซึ่งผลการวิจัยนี้สนับสนุนการศึกษาของงามจิต (2556) เรื่องความต้องการสวัสดิการของพนักงานมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ จังหวัดชลบุรี โดยพบว่าพนักงานมหาวิทยาลัยมีความต้องการสวัสดิการอันดับแรกระหว่างการเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยเพื่อรับประกันสวัสดิภาพในการทำงานเช่นเดียวกันกับนักศึกษาเกษตร นอกจากนี้การศึกษายังพบปัจจัยด้านแรงจูงใจในการประกอบอาชีพที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในการเลือกประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาเกษตรทั้ง 4 กลุ่มอาชีพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแรงจูงใจของนักศึกษาเกษตรด้านความมั่นใจในความรู้เฉพาะทางและศักยภาพของตนเองจากที่เรียนมา ซึ่งผลการศึกษานี้ใกล้เคียงกับการศึกษาของจิรนนท์ (2552) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยพบว่านักศึกษา

ส่วนใหญ่สนใจที่จะประกอบอาชีพในสายงานที่ตรงและเหมาะสมกับงานที่ตนเลือก ในทางตรงกันข้ามการศึกษาของจักรพงษ์ และคณะ (2562) กลับพบว่าความรู้ด้านการเกษตรที่เรียนมา ความชัดเจนของหลักสูตรที่เรียนมาของนักศึกษาเกษตรไม่สามารถจูงใจให้นักศึกษาเกษตรประกอบอาชีพเกษตรกรรมหลังสำเร็จการศึกษาได้

แนวทางในการเลือกประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

จากผลการศึกษาทั้งหมดผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์สถานการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้นโดยได้กำหนดแนวทางสนับสนุนในการเลือกประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาเกษตรใน 4 กลุ่มอาชีพได้คือ สำหรับแนวทางในการเลือกประกอบอาชีพเกษตรกรรมนั้นพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่อาจตัดสินใจประกอบอาชีพเกษตรกรรมนั้นเป็นผลมาจากอาชีพดั้งเดิมของครอบครัวประกอบอาชีพเกษตรกรรมมาช้านานแล้วประกอบกับกลุ่มตัวอย่างนั้นมีความมั่นใจในความรู้ทางการเกษตรที่เรียนมาจึงอยากนำความรู้เหล่านั้นมาต่อยอดอาชีพเกษตรกรรมของครอบครัวในอนาคต ในขณะที่แนวทางในการเลือกประกอบอาชีพข้าราชการจะเกิดขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างที่ครอบครัวประกอบอาชีพข้าราชการอยู่แล้วจึงเกิดความตั้งใจและแรงสนับสนุนจากครอบครัวตลอดจนความต้องการได้รับสวัสดิการให้แก่ตนเองและครอบครัวด้วย แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างที่ครอบครัวไม่ได้ประกอบอาชีพข้าราชการก็มีความสนใจในการสอบเข้ารับบรรจุข้าราชการเพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ตนเองและครอบครัว และเป็นที่น่าสนใจว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีแนวคิด (Mindset) ว่าปัจจุบันการประกอบอาชีพไม่จำเป็น

ต้องตรงกับสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษามา ดังนั้นจึงเปิดโอกาสให้ตัวเองเลือกประกอบอาชีพพนักงานเอกชนที่มีเงินเดือนเริ่มต้นมากกว่าการประกอบอาชีพอื่น ๆ อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างที่มีแนวทางในการประกอบอาชีพการเป็นเจ้าของธุรกิจมักถูกวางกรอบจากครอบครัวไว้แล้วในการสืบสานต่อธุรกิจจากครอบครัวหลังสำเร็จการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่กล่าวถึงเจตคติในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ใน 4 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม กลุ่มอาชีพข้าราชการ กลุ่มอาชีพพนักงานเอกชน และกลุ่มอาชีพเจ้าของธุรกิจนั้นสามารถสรุปได้ว่า นักศึกษาคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่มีความรู้ความสามารถทางการเกษตรใน 10 สาขาวิชานั้นมีเจตคติในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาที่แตกต่างกันโดยนักศึกษาเกษตรส่วนใหญ่มีเจตคติที่ดีมากในการประกอบอาชีพทางการเกษตรตามที่ได้สำเร็จการศึกษามาทั้งนี้พบแรงจูงใจจากครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ในขณะที่รองลงมานักศึกษาเกษตรให้ความสำคัญในการประกอบอาชีพในระบบราชการในตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับทางการเกษตรที่สำเร็จการศึกษามาและแรงจูงใจหลักจากครอบครัวที่ประกอบอาชีพรับราชการดั้งเดิมอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม นักศึกษาเกษตรจำนวนไม่น้อยต้องการเปิดโอกาสให้กับตัวเองในการประกอบอาชีพที่หลากหลายไม่จำเจหลังสำเร็จการศึกษา เช่น การเป็นพนักงานของบริษัทเอกชนเนื่องจากมีเงินเดือนเริ่มต้นที่สูงและมีสวัสดิการมากมาย โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวนไม่มากนักมีความหวังในการประกอบอาชีพด้วย

การเป็นเจ้าของธุรกิจหลังสำเร็จการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการรับช่วงต่อธุรกิจจากครอบครัว

เอกสารอ้างอิง

- กวินารัตน์ สุทธิสุขคนธ์ จิราพร ชมพิกุล และ เกียรติศักดิ์ ธรรมอภิพล. 2560. ปัจจัยที่มีผลต่อสัมพันธภาพในครอบครัวไทย. แหล่งข้อมูล file:///C:/Users/HP/Downloads/92060-Article%20Text-228016-1-10-20170707%20(1).pdf (28 ธันวาคม 2564).
- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.). 2563. สรุปผลการสำรวจภาวะการณ์บัณฑิตจบใหม่. แหล่งข้อมูล <https://www.mhesi.go.th/index.php/45-service/education-service/2352-info-mua-go-th.html> (7 มกราคม 2564).
- งามจิต อินทวงศ์. 2556. ความต้องการสวัสดิการของพนักงาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกวิทยาเขตบางพระ จังหวัดชลบุรี. แหล่งข้อมูล http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/54930148.pdf (20 มกราคม 2563).
- จิรนนท์ ไวยศรีแสง. 2552. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์: ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม).
- จักรพงษ์ พวงงามชื่น สวีชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์ และนิศาชล ลีรัตนกร. 2558. คุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

- จักรพงษ์ พวงงามชื่น รัตสรณ์ คงธนาจารย์นันต์ และทองเทียน บัวจุม. 2562. เหตุจูงใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมหลังจบการศึกษาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่. วารสารมนุษยศาสตร์ 17(3): 135-156.
- พีรเดช ทองอำไพ. 2554. เกษตรไทยในอนาคต. แหล่งข้อมูล www.ladda.com/manage/dataladda/journal/agriculturethailand.pdf (5 มกราคม 2563).
- ภานุพงศ์ หงษ์สุวรรณ. 2560. เหตุจูงใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาสาขาการพัฒนาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่.
- วิจัยและนวัตกรรม. 2562. ระบบฐานข้อมูลโครงการพัฒนากำลังคน ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. แหล่งข้อมูล <https://www.mhesi.go.th/index.php/45-service/education-service/2340-student-agen.html> (3 มกราคม 2563).
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2563. โควิด-19 กระทบเศรษฐกิจการบริโภคสินค้าเกษตร. แหล่งข้อมูล <https://www.oae.go.th/view/1/37099/TH-TH> (5 มกราคม 2563).
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2563. สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร. แหล่งข้อมูล <https://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/> (7 มกราคม 2564).
- สุนันทา ศรีรัตนา จักรพงษ์ พวงงามชื่น นครศรีรังควัด และพุมิสรร์ค์ เครือคำ. 2564. การวิเคราะห์องค์ประกอบในการตัดสินใจประกอบอาชีพเกษตรกรรมหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาเกษตร ภาคเหนือตอนบน. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ 10(3): 169-183.
- JobThai. 2561. สายงานที่นักศึกษาจบใหม่สนใจ. แหล่งข้อมูล <https://www.jobthai.com/th/company/131525> (3 มกราคม 2563).
- Likert, R. and A. Rensis 1961. New patterns of management. Print Book: EnglishView all editions and formats: New York: McGraw-Hill Book Company, Inc.
- Poung-ngamchuen, J. and K. Namvises. 2012. People's participation in Dong Na Tham community forest management project, Ubon Ratchathani, Thailand. Kasetsart Journal (Social Sciences) (Thailand), 33(3): 486-498.
- Poung-ngamchuen, J., T. Buwjoom and S. Sang-U. 2016. Factors' Effecting Health of Farmers in Muang District, Lampun Province. Available: <https://erp.mju.ac.th/openFile.aspx?id=MzM4ODg0> (3 Jan 2021).
- Siriwan, T., J. Poung-ngamchuen, N. Rungkawat and P. Kruekum. 2020. Rational Factors Affecting Participation in Managerial Administration of Chiwavitee Community Enterprise Group's Member in Nam Kian Sub-district, Phu Phiang District, Nan Province. Journal of Environmental Treatment Techniques, 8(4): 1611-1617.

- Slovin, E. 1960. Slovin's formula for sampling technique. New York: Houghton-Mifflin.
- Yamane, T. 1973. Statistics: An introductory analysis. New York: Harper International.